

Astronomski prispevki kanonika Ivana Sušnika

Ob 70-letnici njegove smrti

Marijan Prosen

Za ljubljanskega stolnega kanonika Ivana Sušnika je značilno, da se je kot visok cerkveni dostojanstvenik poleg bogoslužja ukvarjal še z drugimi dejavnostmi, kot na primer z naravoslovjem, tehniko in gospodarstvom, nekaj časa pa tudi z astronomijo. Na tem mestu se ga spominjamo kot pisca poljudnih astronomskih člankov, ki jih je v slovenski prostor prispeval na prehodu 19. v 20. stoletje.

Ivan Sušnik se je rodil leta 1854 v Škofji Loki. Leta 1873 je v Ljubljani zaključil gimnazijo, čez štiri leta pa bogoslovje. Po posvetitvi v duhovnika je najprej od leta 1877 do leta 1880 služboval kot kaplan v Radečah pri Zidanem Mostu, nato do leta 1892 kot kaplan in župnik v Selcih nad Škofjo Loko, nakar je bil imenovan za stolnega kanonika v Ljubljani. Leta 1940 je postal prelat in apostolski protonotar. Umrli je leta 1942 v Ljubljani.

Kot rečeno, se je Ivan Sušnik poleg duhovništva ukvarjal še z naravoslovnimi, gospodarskimi in celo tehniškimi problemi. S svojim znanjem fizike je vsej Selški dolini delal načrte za mline, žage, turbine, mostove, vodovodne napeljave, hiše, gospodarska poslopja in podobno. V Ljubljani je na primer uredil novo pokopališče Žale, pomagal pri gradnji Marijanišča in palače Ljudske posojilnice na Miklošičevi ulici, bil soustanovitelj Vzajemne zavarovalnice (1899) in njen poznejši predsednik, po njegovem prizadevanju so uredili veliko unionsko dvorano na Miklošičevi cesti za shode in koncerte, vrsto stanovanjskih hiš za Bežigradom in tako naprej.

Ivan Sušnik se je kakšnih petnajst let ljubiteljsko ukvarjal z astronomijo. Predvsem je pisal prispevke z astronomsko vsebino.

Ivan Sušnik (1854–1942).

Vir: Digitalna knjižnica Slovenije dlib.si, Zbirka upodobitev znanih Slovencev, NUK.

Slovenski biografski leksikon sicer navaja, da je bil še opazovalec amater in predavatelj astronomije, vendar tega kljub obširni raziskavi o njegovih dejavnostih nisem mogel ugotoviti. Potem so ga v vrtinec zanimanja in reševanja potegnili življenjsko pomembnejša vprašanja od astronomije, med njimi zavarovalništvo in problemi v zvezi z gradnjo novih zgradb.

Astronomske članke, razna poročila, komentarje in koledarske podatke je objavljaval v časopisih *Čas*, *Domoljub*, *Dom in svet*, *Katoliški obzornik*, *Naša moč in Slovenec*. Da bi videli, o čem je pisal, si oglejmo nekaj naslovov teh prispevkov.

V Domu in svetu: Koledarski podatki - 12 nadaljevanj (1896); Solčni mrak dne 28. vel.

travna t. l. (1900), št. 10; *Nova zvezda (V ozvezdju Perzeja)* (1901), št. 4; *P. Angelo Seccchi. Ob 25-letnici smrti* (1903), št. 9 in 10.

V Katoliškem obzorniku: Kako so merili solnčno daljo (1905), št. 3 - 19 strani dolga razprava.

V Slovincu: Solnčni mrak dne 30. avgusta (1905), št. 195; *Nekaj zvezdoslovja* (1905), št. 34.

V Času: Ob mejah neskončnosti (1907), št. 2 in 3; *Ali so na zvezdah živa bitja* (1909) - pet nadaljevanj.

Ivan Sušnik je vsega skupaj objavil približno 25 člankov. Njegovo pisanje je skrbno, zanimivo, odlikuje ga tudi izbrani jezikovni slog, kar posebno kaže njegova obširna, pre-

gledna in poglobljena zgodovinska razprava *Kako so merili solnčno daljo?* Čeprav ni napisal veliko, se je s svojim pisanjem trajno vpisal v zgodovino slovenske astronomije. V tistem času je namreč izšlo bolj malo slovenskih astronomskih člankov, zato je vsak pomemben in vsak veliko šteje.

Kar 42 let je urejeval tudi *Družinsko pratičko*, ki je imela skrbno urejeni koledarski del, od tega zlasti godove svetnikov in Lunine mene.

Sušnikovo posredovanje astronomskih vsebin široki javnosti lahko štejejo za pomembno vez med 19. in 20. stoletjem na področju poljudnega astronomskega pisanja oziroma popularizacije astronomije pri nas.

Aktualno • O letošnjih izredno nizkih temperaturah morja v Tržaškem zalivu

O letošnjih izredno nizkih temperaturah morja v Tržaškem zalivu

Vlado Malačič

13. februarja letos se je na oceanografski boji Vidi, ki je nameščena na morju pred Piranom in jo upravlja Morska biološka postaja Nacionalnega inštituta za biologijo v Piranu (vse informacije o boji najdete na spletni strani <http://buoy.mbss.org>), pojavil dodatni padec temperature, in sicer potem, ko je izrazita burja predhodno popustila. Manjši padec temperature je bil zabeležen na gladini, nekaj ur kasneje pa se je temperatura izrazito znižala pri morskem dnu. V nekaj urah se je temperatura na dnu spustila s približno 7,7 stopinje Celzija na 4,9 stopinje Celzija. Ta temperatura je enaka najnižji temperaturi od vseh kakorkoli izmerjenih temperatur v slovenskem morju, ki jih je namerila Morska biološka postaja Nacionalnega inštituta za biologijo. Na postaji RI v osladkanem ustju Rižane je bila takšna temperatura izmerjena februarja leta

2005 v globini 0,3 metra. Na »morskih postajah« (F, K, MA in CZ) je bila marca leta 1987 izmerjena temperatura 6,19 stopinje Celzija, ki je podobna nedavnim najnižjim temperaturah na oceanografski boji Vidi ob orkanski burji.

Temperatura 4,9 stopinje Celzija pa je skoraj za stopinjo nad najnižjo kadarkoli izmerjeno temperaturo v globinah nekaj deset metrov v Tržaškem zalivu: Aristocle Vatova je v ostrizi februarja leta 1929 izmeril temperaturo 3,95 stopinje Celzija v globini 22 metrov pred vhodom v Koprski zaliv.

Kaj se je zgodilo po prenehanju burje? Jakost burje se je 13. februarja leta 2012 zmanjševala do približno 8. ure po univerzalnem koordiniranem času (UTC) oziroma 9. ure po srednjevropskem času, potem pa se je veter ponovno okreplil. Padec temperature pri dnu je povezan z lokalnim